

Inventering av svartpälsbi i Uppsala län 2017

Beställare: Länsstyrelsen i Uppsala län
Projekt nr: 17152
Genomförande konsult: Ecocom AB
Uppdragsledare: Daniel Segerlind
Fältarbete: Sandra Åhlén Mulio, Magnus Stenmark, Joel Hallqvist och Thomas Karlsson
Framsida, bildtext: Hane av svartpälsbi från Linnés Hammarby
Framsida, fotograf: Sandra Åhlén Mulio

Länsstyrelsen i Uppsala län
Bäverns gränd 17
751 86 Uppsala
Tfn: 010-22 33 000 (vxl)
E-post: uppsala@lansstyrelsen.se
Internet: www.lansstyrelsen.se/uppsala
Länsstyrelsens Meddelandeserie 2017
ISSN 1400-4712
Du hittar rapporten som pdf-fil på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/uppsala

Inventering av svartpälsbi i Uppsala län 2017

2017-12-07 På uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län.

Magnus Stenmark, Joel Hallqvist och Sandra Åhlén Mulio

Innehåll

Innehåll.....	2
Uppdrag.....	4
Syfte	4
Utredningsområde.....	4
Bakgrund	4
Metod.....	6
Resultat	6
Enköpings station.....	6
Enköpings station Ö	8
Vårfru kyrka.....	9
Bergsleden.....	10
Sandviksåsen	11
Linnés Hammarby	12
Faxan	13
Fullerö backar.....	14
Valls gärde.....	15
Stora Vallskog.....	16
Diskussion.....	17
Enköpings station.....	17
Enköpings station Ö	18
Vårfru kyrka.....	18
Bergsleden.....	18
Sandviksåsen	18
Linnés Hammarby	18
Faxan	19
Fullerö backar.....	19
Valls gärde.....	19
Stora Vallskog.....	19
Referenser.....	19

Uppdrag

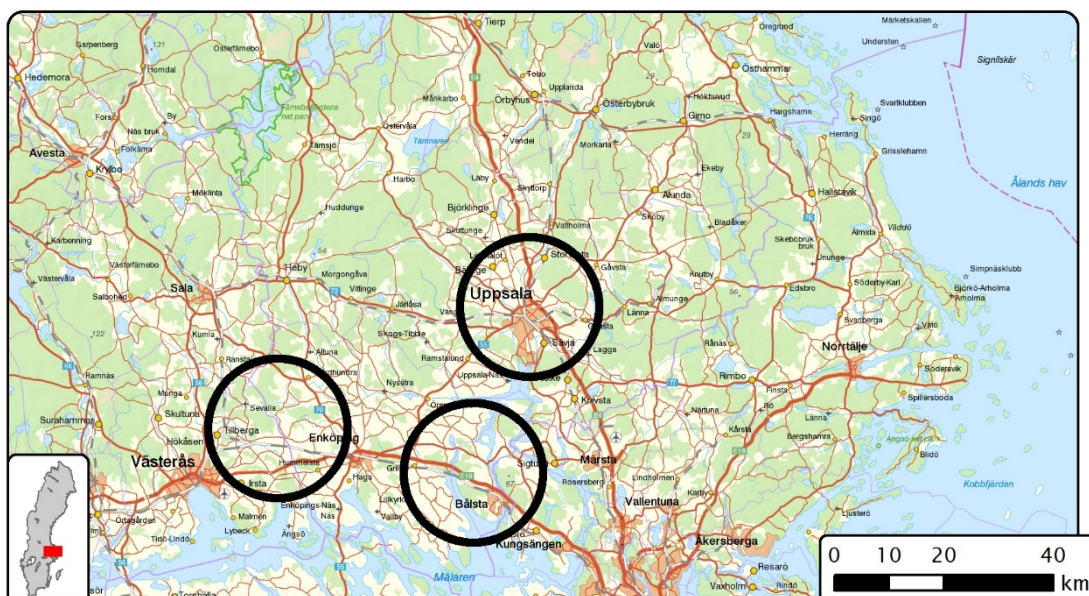
Ecocom AB har 2017 på uppdrag av Länsstyrelsen i Uppsala län undersökt förekomsten av svartpälsbi (*Anthophora retusa*) på tidigare kända lokaler och genom sök av nya lokaler. I uppdraget ingår framtagning av skötselåtgärder som lämnas i form av riktade åtgärder för varje lokal. Lokalerna presenteras i rapporten med tydliga kartor, antal fynd av svartpälsbi samt konkreta åtgärdsförslag.

Syfte

Inventeringens syfte är att hämta in data om aktuell utbredning av och kunskap om svartpälsbi, samt att föreslå skötselåtgärder för nya identifierade lokaler, och att följa upp tidigare föreslagna skötselåtgärder för att utföra bedömning av effekter hos dessa.

Utredningsområde

Undersökta lokaler är belägna i Uppsala län och omfattar tre huvudområden i Uppsala, Enköping och Bålsta (Figur 1). Totalt inventerades tio lokaler fördelade på de tre nämnda huvudområdena (Figur 2).

Figur 1. De tre huvudområdena för inventeringen 2017 fördelade på tio lokaler.

Bakgrund

Svartpälsbiet är en av flera vildbiarter som beskrevs av Carl von Linné. Ett rimligt antagande är att svartpälsbi har varit en spridd art under lång tid i landet. Under mitten av 1700-talet, då arten beskrevs, är det troligt att svartpälsbi var en del av Uppsalas urbana fauna.

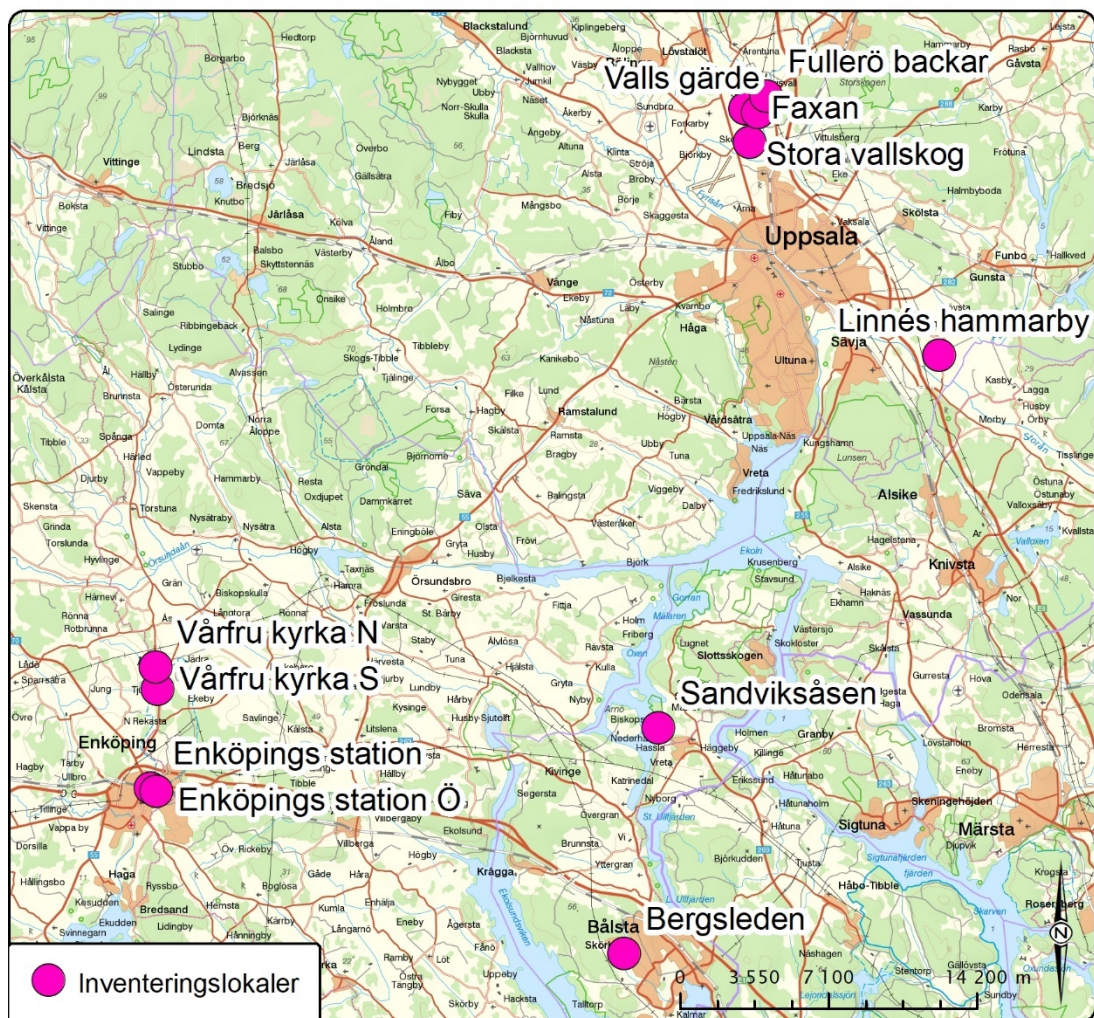
Svartpälsbiet är i dag rödlistat och är en av arterna med ett särskilt åtgärdsprogram (Andersson & Nilsson 2007). Arten var under början av 2000-talet ansedd som försvunnen från Mälardalen och därmed mellersta Sverige. De sista observationerna gjordes under 1960-talet av Stellan Erlandsson, Edgar Wieslander och Carl Bertil Gaunitz. Under mitten av 2000-talet gjordes enstaka observationer norr om Stockholm, och sedan dess har svartpälsbi

rapporterats från många lokaler i Stockholms län och Uppsala län. Svartpälssi återfanns 2017 även i Västerås (Stenmark & Åhlén Mulio 2017). Arten saknas dock fortfarande i Örebro län och i Östergötlands län, där den tidigare rapporterats.

Svartpälssiet lever i torra, varma och blomrika miljöer, gärna antropogena marker som ängs- och åkerlandskap. Svartpälssiet påträffas ofta i sydvända slänter, på skjutfält och på motorbanor. Arten är protandrisk, d.v.s. hanarna blir aktiva på våren före honorna.

Svartpälssiet har en lång tunga som den använder för att samla nektar från djuppipiga växter. Svartpälssiet nyttjar flera olika växtfamiljer när den samlar pollen. De främsta värdväxterna utgörs av blåeld samt släktena oxtungor (*Anchusa*), vallörter (*Symphytum*), vedlar (*Astragalus*), vickrar (*Vicia*), getvåpplingar (*Anthyllus*), vialer (*Lathyrus*) och plister (*Lamium*). Hanar patrullerar ofta blommande bestånd eller över boområdet. Ca 400 meter tycks dock vara det längsta flygavståndet för ett svartpälssi troligen är det storleken på biet som påverkar flygavståndet (Andersson & Nilsson 2007). Detta innebär en begränsning av svartpälssiets spridning.

Svartpälssiet är känt från ca 100 lokaler i Sverige. Den nordligaste kända förekomsten är i Björklinge norr om Uppsala. Arten minskade kraftigt med ca 75 % runt 1950- och 1960-talen utan någon klar orsak (Nilsson och Cederberg 2010).

Figur 2. De tio lokalerna där svartpälssi inventerades 2017.

Metod

Under 2017 eftersöktes svartpälsbin på lokalerna vid tre tillfällen i maj (5:e, 16:e och 24:e) samt ett besök den 1 juni. Goda väderförhållanden eftersträvades vid fältbesöken. Goda väderförhållanden bedömdes vara > 17 °C, svag vind och ingen nederbörd. Övriga observationer av steklar eller andra naturvårdsarter noterades eller samlades in för artbestämning. Värdväxter noterades och lokalerna fotodokumenterades.

Resultat

Under inventeringen av svartpälssbi påträffades sammanlagt 22 hanar och sju honor på de tio lokalerna (Tabell 1). Lokalen med den största aktiviteten var Linnés Hammarby följt av Enköpings station. På två av lokalerna observerades även rikligt med sälgsandbi (*Andrena vaga*).

Potential för svartpälssbihabitat dokumenterades på flertalet av de besökta lokalerna. Mängden värdväxter i blom var liten vid alla besök. Detta kopplas till den sena våren 2017. Lokalerna presenteras i en lokalbeskrivning (Tabell 1).

Tabell 1. Sammanfattning av antal honor och hanar funna på lokalerna under inventeringen 2017.

Lokal	Lokaltyp	Datum	Temp. °C	Väderlek	Vind m/s	Antal Svartpälssbin	
						Hona	Hane
Enköping station	Gräsbeklädd slänt	5 maj	19	Soligt	2	0	7
Vårfru kyrka	Täkt	16 maj	13	Soligt	4–5	0	0
Enköping	Grusig slänt	16 maj	13	Halvkligt	3–5	0	0
Enköping station	Gräsbeklädd slänt	16 maj	12	Soligt	3–4	2	5
Bergsleden	Vägslänt i villaområde	16 maj	16	Soligt	3–4	0	2
Faxan	Täkt	24 maj	19	Soligt	3	2	5
Linnés Hammarby	Litet grus/sandtag	24 maj	18	Soligt	3	3	10
Faxan, gamla tåkten	Täkt	1 juni	13	Soligt	5	0	0
Valls gärde	Gravfält	1 juni	13	Soligt	5–7	0	0
Stora Vallskog	Gammal täkt	1 juni	12	Soligt	5–7	0	0
Sandviksåsen	Gammal täkt	1 juni	10	Halvkligt	3–5	0	0

Enköpings station

Lokalen Enköping station ligger nära Enköpings tågstation och består av en sandig slänt med gott om öppen sand. Vid inventeringstillfället den 16 maj 2017 var det soligt med en temperatur på 12°C och en vindhastighet på 3–4 m/s. Till höger i figur 3 syns de stora och gröna bladen av vallört, vilken är en av svartpälssbiets värdväxter.

Figur 3. Slätten bakom Enköpings tågstation med fynd av svartpälsbi 2017.

På lokalen noterades maskros (*Taraxacum sp.*), vallört (*Symphytum officinale*) och brunört (*Prunella vulgaris*) i blom. Växterna är värdväxter för svartpälsbi och andra pollinatörer. För artlista över observerade insekter se tabell 2.

Tabell 2. Artlista över noterade insektsarter på lokal Enköping station.

Svenskt namn	Latinskt namn	Antal (st.)
Svartpälsbi	<i>Anthophora retusa</i>	7
Sälgsandbi	<i>Andrena vaga</i>	40
Ljus jordhumla	<i>Bombus lucorum</i>	1
Mörk jordhumla	<i>Bombus terrestris</i>	1
Apis mellifera	<i>Apis mellifera</i>	1
Eldlus	<i>Pyrrhocoris apterus</i>	20
En art svävfluga	Bombyliidae sp.	2
Smågökbi	<i>Nomada flavoguttata</i>	1
Trädgårdssandbi	<i>Andrena haemorrhoa</i>	1
Ängssandbi	<i>Andrena bicolor</i>	1
Ängsbandbi	<i>Halictus tumulorum</i>	1
Sälggökbi	<i>Nomada lathburiana</i>	1
Videgökbi	<i>Nomada leucophthalma</i>	1

Enköpings station Ö

Lokalen Enköpings station Ö ligger nära lokalen Enköping station. Vid inventeringstillfället den 16 maj 2017 var det soligt med en temperatur på 13°C och en vindhastighet på 3–5 m/s. På lokalen påträffades inte svartpälsbi. Nästan inga växter blommade och endast myror och en trött drottning av stenhumla observerades. Här finns gott om blottad sand av olika kornstorlek (Figur 4).

Figur 4. Vy av slänten på lokalen med sydlig riktning. Inga svartpälsbin noterades.

På lokalen noterades maskros, hägg (*Prunus padus*) och ryssgubbe (*Bunias orientalis*) i blom. Växterna är värdväxter för svartpälsbi och andra pollinatörer. För artlista över observerade insekter se tabell 3.

Tabell 3. Artlista över noterade insektsarter på lokal Enköpings station Ö

Svenskt namn	Latinskt namn	Antal (st)
Stenhumla	<i>Bombus lapidarius</i>	1
Myror	Formicidae	-

Vårfru kyrka

Lokalen Vårfru kyrka är en täkt med aktiv drift (Figur 5). På inventeringsdagen den 16 maj 2017 var det soligt med en temperatur på 13°C och med en vindhastighet på 4–5 m/s. Mängden bosubstrat är mycket god p.g.a. den blottade sanden, men mängden födosubstrat var vid inventeringstillfället nästan obefintlig runt kanterna av täkten.

Figur 5. Vy söderut från den södra delen av den aktiva täkten.

På lokalen noterades maskros och sälg (*Salix caprea*) i blom. Växterna är värdväxter för svartpältsbi och andra pollinatörer. För artlista över observerade insekter se tabell 4.

Tabell 4. Artlista över noterade insektsarter på lokal Vårfru kyrka.

Svenskt namn	Latinskt namn	Antal (st)
Honungsbi	<i>Apis mellifera</i>	2
Mörk jordhumla	<i>Bombus terrestris</i>	1
Åkerhumla	<i>Bombus pascuorum</i>	1
Storblodbi	<i>Sphecodes albilabris</i>	1
Vårsidenbi	<i>Colletes cunicularius</i>	1
Trädgårdssandbi	<i>Andrena haemorrhoa</i>	1
Lundsandbi	<i>Andrena subopaca</i>	1
Ängssandbi	<i>Andrena bicolor</i>	1
Vargvägstekel	<i>Anoplius viaticus</i>	1
Videgökbi	<i>Nomada leucophthalma</i>	1
Stor svävfluga	<i>Bombylios major</i>	2
Grön sandjägare	<i>Cicindela campestris</i>	1
Påfågelöga	<i>Aglais io</i>	1
Nässelfjäril	<i>Aglais urticae</i>	1

Bergsleden

Lokal Bergsleden utgörs av små väglänter i utkanten av ett bostadsområde vid Bålsta (Figur 6). På inventeringsdagen den 16 maj 2017 var temperaturen 16°C, soligt och en vindhastighet på 3–4 m/s. På lokalen påträffades totalt två hanar av svartpälsbi, men inga honor observerades. Mängden bosubstrat är låg och tillgången på födosubstrat låg. Dock kan både svartpälsbiet och andra pollinatörer troligen födosöka i intilliggande trädgårdar där flertalet trädgårdsväxter blommade.

Figur 6. I bild ses den slänt där de båda patrullerande hanarna av svartpälsbi observerades under inventeringen.

På lokalen noterades maskros, gråfibbla (*Pilosella officinarum*), av vilka den senare inte var i blom. Växterna är värdväxter för svartpälsbi och andra pollinatörer. För artlista över observerade insekter se tabell 5.

Tabell 5. Artlista över noterade insektsarter på lokal Bergsleden.

Svenskt namn	Latinskt namn	Antal (st)
Svartpälsbi	<i>Anthophora retusa</i>	2
Stenhumla	<i>Bombus lapidarius</i>	1
Åkerhumla	<i>Bombus pascuorum</i>	1
Honungsbi	<i>Apis mellifera</i>	3
Rödmurarbi	<i>Osmia bicornis</i>	1
Videsandbi	<i>Andrena clarkella</i>	1
Trädgårdssandbi	<i>Andrena haemorrhoa</i>	1
Svävfluga	Bombyliidae sp.	2

Sandviksåsen

Lokal Sandviksåsen utgörs av en gammal nedlagd täkt som numera är ett naturreservat (Figur 7). På inventeringsdagen den 1 juni 2017 var vädret halvklart och temperaturen var 10°C med en vindhastighet på 3–5 m/s. Inga svartpälsbin hittades.

Figur 7. På lokal Sandviksåsen fanns en stor mängd blommande getväppling under inventeringen den 1 juni 2017.

På lokalen noterades getväppling (*Anthyllis vulneraria*), gråfibbla, skogsfibbla (*Hieracium silvaticum*), sommargyllen (*Barbarea vulgaris*), smultron (*Fragaria vesca*), tjärblomster (*Viscaria vulgaris*), maskros, rön (*Sorbus aucuparia*), skelört (*Chelidonium majus*), hundkex (*Anthriscus sylvestris*), rölleka (*Achillea millefolium*), *Rosa sp.*, ryssgubbe, vitplister (*Lamium album*), penningört (*Thlaspi arvense*), backsippa (*Pulsatilla vulgaris*). Växterna är värdväxter för svartpälsbi och andra pollinatörer. Rölleka och penningört stod ej i blom, den senare är inte heller någon uttalat viktig värdväxt för pollinatörer. Det fanns mycket gott om getväppling och bladrosetter av gråfibbla som vid blomning troligen skulle uppgå till mer 5000 blommor. För artlista över observerade insekter se tabell 6.

Tabell 6. Artlista över noterade insektsarter på lokal Sandviksåsen.

Svenskt namn	Latinskt namn	Antal (st)
Ljus jordhumla	<i>Bombus lucorum</i>	1
Stenhumla	<i>Bombus lapidarius</i>	1
Åkerhumla	<i>Bombus pascuorum</i>	1
Ängsblåvinge	<i>Polymmatius semiargus</i>	>50

Linnés Hammarby

Lokalen Linnés Hammarby utgörs av ett kulturresevat utformat att efterlikna förhållandena i jordbrukslandskapet innan laga skifte år 1827. På inventeringsdagen den 24 maj 2017 var det soligt väder med en temperatur på 18°C och en vindhastighet på 3 m/s. Svartpälsbi påträffades i ett gammalt igenväxande sandtag, där fyra honor och tio hanar observerades (Figur 8). Honorna flög nära marken och tycktes leta boplatser, medan hanarna patrullerade området och ibland skapade kontakt med honorna. På lokalen fanns även gott om honungsbin.

Figur 8. Vy över det igenväxande sand- och grustaget i Linnés Hammarby där det på inventeringsdagen var stor aktivitet av svartpälsbin.

På lokalen noterades vallört, vitplister, maskros, tusensköna (*Bellis perennis*), gulvial (*Lathyrus pratensis*), hägg, gullviva (*Primula veris*), smörblomma (*Ranunculus acris*), smultron, sibirisk nunneört (*Corydalis nobilis*), skelört och äpple (*Malus sylvestris*) i blom. Växterna är värdväxter för svartpälsbi och andra pollinatörer. För artlista över observerade insekter se tabell 7.

Tabell 7. Artlista över noterade insektsarter på lokal Linnés Hammarby.

Svenskt namn	Latinskt namn	Antal (st)
Svartpälsbi	<i>Anthophore retusa</i>	13
Mörk jordhumla	<i>Bombus terrestris</i>	2
Jordsnylthumla	<i>Bombus bohemicus</i>	1
Honungsbi	<i>Apis mellifera</i>	>50
Solitargeting	Eumeninae sp.	1

Faxan

Lokal Faxan utgörs av en gammal täkt nordväst om Uppsala som är under igenväxning (Figur 9). På inventeringsdagen den 24 maj 2017 var vädret soligt med en temperatur på 19°C och en vindhastighet på 3 m/s. Mängden bosubstrat var mycket god trots igenväxningsprocessen. Mängden födosubstrat var låg vid inventeringstillfället, med få blommande växter i och längs kanten av täkten. I närområdet blommade dock flera arter. Svartpälsbi påträffades på lokalen i sju exemplar, varav två honor och fem hanar.

Figur 9. Vy österut mot den slänt där sju svartpälsbin påträffades på inventeringsdagen den 24 maj 2017.

På lokalen noterades maskrosor och rödklöver (*Trifolium pratense*) i blom. Även vallört, rönn och sälg hittades, dock inte i blom. Växterna är värdväxter för svartpälsbi och andra pollinatörer. För artlista över observerade insekter se tabell 8.

Tabell 8. Artlista över noterade insektsarter på lokal Faxan.

Svenskt namn	Latinskt namn	Antal (st)
Svartpälsbi	<i>Anthophora retusa</i>	7
Sälgsandbi	<i>Andrena vaga</i>	10
Sälggökbi	<i>Nomada lathburiana</i>	2
Storblodbi	<i>Sphecodes albilabris</i>	1
Sandblodbi	<i>Sphecodes pellucidens</i>	1

Fullerö backar

Lokalen Fullerö backar utgörs av ett gammalt sand- och grustag som har fått växa igen (Figur 10). På inventeringsdagen den 1 juni var vädret soligt, men växlade till mulet och regn med en temperatur på 13°C och en vindhastighet på 5 m/s. Inga svartpälsbin noterades vid fältbesöket.

Figur 10. Vy av återstoden av den gamla tåkten vid Fullerö backar.

På lokalen noterades vitplister, *Rosa sp.*, skogsnäva (*Geranium sylvaticum*), smultron, rödklöver och ryssgubbe i blom. Växterna är värdväxter för svartpälsbi och andra pollinatörer. Inga insekter noterades under besöket vilket till stor del beror på väderförhållandet under inventeringstillfället.

Valls gärde

Lokalen Valls gärde utgörs av ett gravfält med en numera igenväxt grävd slänt i sydlig riktning (Figur 11). På inventeringsdagen den 1 juni 2017 var vädret soligt och temperaturen var 13°C och vindhastigheten var 5–7 m/s. Inga svartpälsbin påträffades under inventeringen. Mängden bosubstrat är liten på lokalen medan mängden födosubstrat var god då lokalen hyste stor förekomst av gullviva, troligen mer än 5000 blommor.

Figur 11. På lokalen Valls gärde har man grävt och skapat en slänt som nu sakta växer igen.

På lokalen noterades smultron, backsippa, käringtand (*Lotus corniculatus*), maskros, gullviva, femfingerört (*Potentilla argentea*, fibblor (*Crepis sp.*), gulvial, svartkämpar (*Plantago lanceolata*), syrén (*Syringa vulgaris*), hundkex, tjärblomster, mandelblomma i blom. Växterna är värdväxter för svartpälsbi och andra pollinatörer. För artlista över observerade insekter se tabell 9.

Tabell 9. Artlista över noterade insektsarter på lokal Valls gärde

Svenskt namn	Latinskt namn	Antal (st)
Hushumla	<i>Bombus hypnorum</i>	1
Åkerhumla	<i>Bombus pascuorum</i>	1

Stora Vallskog

Lokalen Stora Vallskog utgörs av en igenväxande sand- och grustäkt (Figur 12). På inventeringsdagen den 1 juni 2017 var vädret soligt och temperaturen var 12°C och vindhastigheten var 5–7 m/s. Inga svartpälsbin påträffades under inventeringen. Mängden bosubstrat är god på lokalen medan mängden födosubstrat vid inventeringstillfället var låg. På lokalen noterades maskros, käringtand, sommargyllen, ryssgubbe, teveronika, smultron, fibblor, hundkex, tjärblomster, tistlar (*Cirsium sp.*), sandvita (*Berteroa incana*), rönnskälört och gullviva. Även hallon och klöver påträffades dock ej i blom. följande växter är värdväxter för svartpälsbi och andra pollinatörer. För artlista över observerade insekter se tabell 10.

Figur 12. Vy utav en av flera lämpliga slänter på lokal Stora Vallskog.

Tabell 10. Artlista över noterade insektsarter på lokal Stora Vallskog

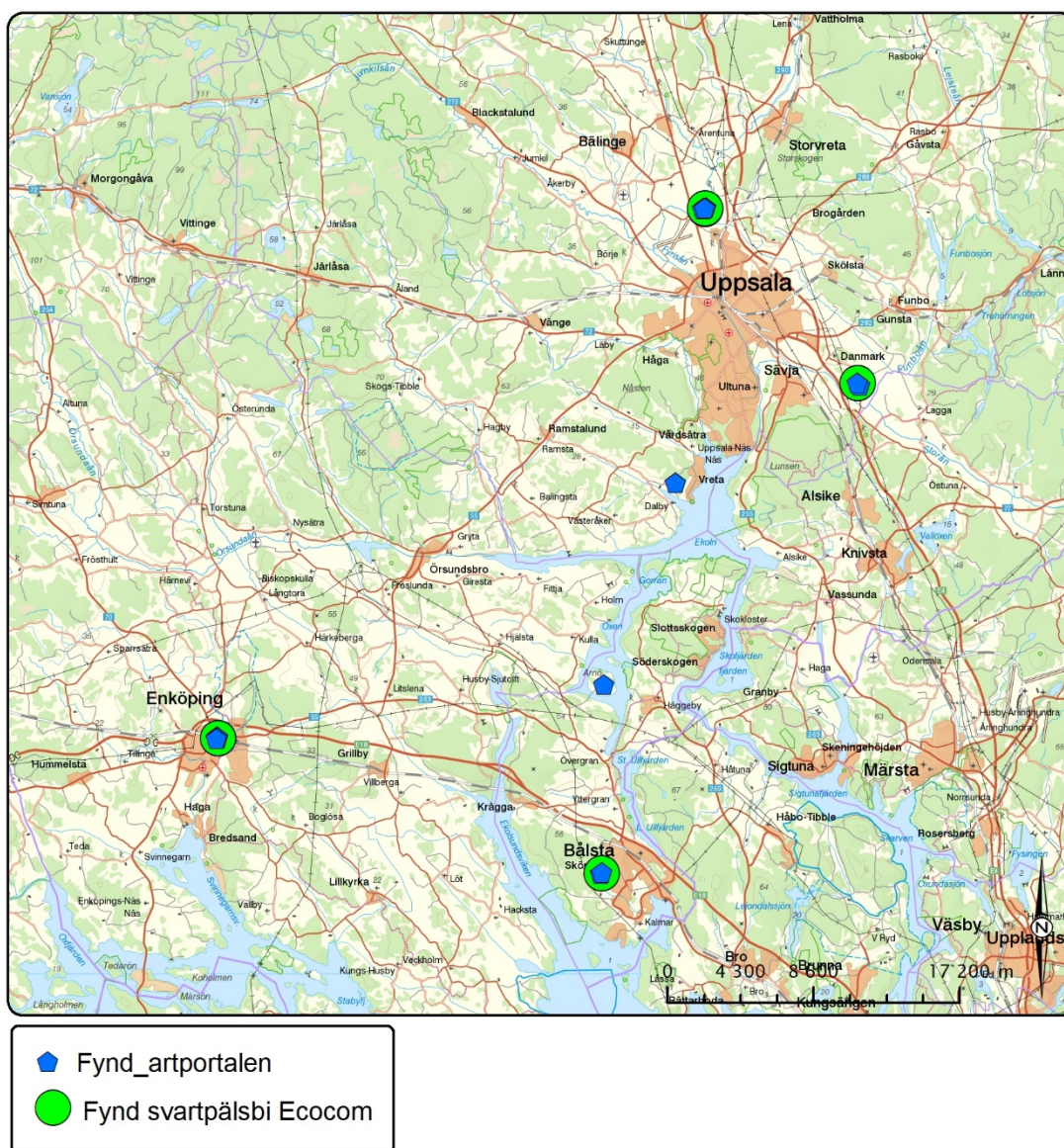
Svenskt namn	Latinskt namn	Antal (st)
Stenhumla	<i>Bombus lapidarius</i>	1

Diskussion

Inventeringen av svartpältsbi under 2017 i Uppsala län visade på förekomst av svartpältsbi på fem lokaler. Ytterligare sex lokaler besöktes utan att svartpältsbi kunde konstateras. I figur 13 visas fynd från 2000 i Uppsala län.

Mycket tyder på att svartpältsbi fört en tynande tillvaro i mellersta Sverige från 1960-talet fram till början av 2000-talet. Därefter har troligen artens utbredningsområde expanderats tack vare gynnsamma varma somrar och fler lyckosamma naturvårdsåtgärder som skapat boplatser och blomrika varma miljöer. Det förefaller mindre sannolikt att arten verkligen försvann från mellersta Sverige, eftersom de närmaste kända större populationerna finns närmast på Öland och Gotland.

Nedan följer en lokalvis diskussion om förutsättningar kring boplatser, värdväxter, åtgärder och framtida förutsättningar för svartpältsbi.

Figur 13. Utdrag av fynd från artportalen mellan 2000–2017, samt fynd av svartpältsbi från Ecomoms inventering.

Enköpings station

Lokalen Enköping station har goda förutsättningar för en fortsatt population så länge sanden hålls relativt öppen och ingen skuggning sker av slänten. För att förbättra möjligheterna för svartpälsbi kan med fördel fler värdväxter planteras på lokalen. Lämpliga stödplanteringar omfattar uppländsk vallört (*Symphytum x uplandicum*), vitplister, tjärblomster och blåeld (*Echium vulgare*).

Enköpings station Ö

Lokalen Enköpings station Ö ligger nära lokal Enköpings station, men trots det upptäcktes inga individer av svartpälsbi. Lokalen omfattar en slänt med blottad sand och grus, men kanske är kornstorleken på detta material inte enligt svartpälsbiets behov. Mängden blommande värdväxter var liten vid besöket. Troligen har lokalen bra boplatser, men brister i mängden värdväxter.

Vårfru kyrka

Vårfru kyrka är en lokal med potential att hålla en population då mängden boplatser är mycket stor. Dock måste nektar- och pollenresurser för svartpälsbin säkerställas om arter ska kunna etablera sig på lokalen. Vidare är lokalen en aktiv täkt vilket kan medföra oönskad störning eller till och med förstörelse då boplatser kan skrapas bort av misstag. Försiktighetsåtgärder bör vidtas om boplatser upptäcks. En anpassning av täktverksamheten bör genomföras vid behov.

Bergsleden

På lokalen Bergsleden var det ont om både boplatser och värdväxter, men trots detta patrullerade två hanar av svartpälsbi. På denna lokal finns möjlighet att öka förutsättningarna för boplatser genom nyskrap i slänten och skötsel som gynnar värdväxter. De trädgårdsväxter som finns i närheten utgör troligen idag en viktig resurs i brist på andra naturligt förekommande värdväxter.

Sandviksåsen

Under inventeringen 2017 påträffades inga individer av svartpälsbi. Inga observationer är registrerade på artportalen. Lokalen bedöms trots detta kunna hysa en population av svartpälsbi, och förefaller viktig för en artrik vildbifauna i övrigt. På lokal Sandviksåsen fanns mycket gott om getväppling, gråfibbla och käringtand som utgör goda nektar- och pollenkällor för svartpälsbi och andra vildbin. I den nedlagda täkten har igenväxningen kommit långt. Ecomom föreslår att en röjning av träd och buskar i täkten bör utföras för att skapa nya bomiljöer för arten. Med tanke på att området ingår i Sandviksåsens naturreservat bör skötseln av reservatet omfatta även täkten så att lämpliga bomiljöer skapas och underhålls.

Linnés Hammarby

Kulturreseptatet Linnés Hammarby hyser idag en population av svartpälsbi. För att gynna populationen av svartpälsbi bör nyckelväxter som blåeld och uppländsk vallört ökas genom insådd eller skötsel som gynnar befintliga bestånd. Troligen är populationen begränsad av lämpliga boplatser. Boplatsmiljön föreslås utökas genom att två till tre ytterligare boplatser anläggs. Dessa så kallade bibäddar anläggs i slänter genom avbaning och utläggning av lämplig sand.

Faxan

Faxan är en nedlagd täkt där igenväxningen har kommit långt. Stora delar av sydslänterna i takten har potential som bomiljö för svartpälsbi ifall röjning av den igenväxande vegetationen utförs tillsammans med skrapningar för att blottlägga sand. Andelen värdväxter är låg och bör både förstärkas och säkras för framtiden.

Fullerö backar

Lokal Fullerö backar saknar potential för svartpälsbi att etablera sig, på grund av att släntens läge är helt oskyddad i det öppna slättlandskapet. Den betade gräsmarken hade ett hårt betetryck och levererade i alla fall under 2017 få nektar- och pollenmöjligheter.

Valls gärde

Lokalen Valls gärde är liksom de andra lokalerna i Uppsala kommun ganska utsatt för vind, vilket påverkar svartpälsbiet och många andra insekter negativt då det blir svårt för dem att flyga. På lokalen finns gott om pollen- och nektarresurser främst av gullviva, backsippa och karingtand men det finns ont om bomiljöer. En vindskyddad slänt i området kan skrapas fri från vegetation. Slänten kan efter åtgärder utgöra möjliga habitat för svartpälsbi.

Stora Vallskog

Lokalen hyser stor potential för svartpälsbi med gott om lämpliga boplatser och födosöksmiljöer, även om mängden födoväxter kan ökas för att skapa bättre förutsättningar för svartpälsbiet att etablera sig. Lokalen är utsatt för vind och önskvärt vore om en vindskyddande ridå med lägre buskar planterade intill de lämpliga bomiljöerna.

Referenser

Andersson, H. & Nilsson, L.A. 2007. Åtgärdsprogram för svartpälsbi 2007–2011. Naturvårdsverket rapport 5743.

Hallqvist, J & Åhlén Mulio, S. 2017. Riktade sök av svartpälsbi i Stockholm, Djurgården ed omnejd. PM framtagen på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län samt Djurgårdsförvaltningen.

Nilsson, L. A. & Cederberg, B. 2010. ArtDatabankens artfaktablad.

Stenmark, M & Åhlén Mulio, S. 2017. Riktade sök av svartpälsbi i Västmanlands län. PM framtagen på uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Under varma vår- och försommardagar är chansen stor att du ser en humla eller ett bi. Har du extra tur så får du syn på det ovanliga svartpälsbiet, med sin nästan helt svarta päls. Svartpälsbiet är rödlistat och har ett eget nationellt åtgärdsprogram. Efter att ha varit försvunnen från området kring Mälaren har den kommit tillbaka till Uppsala län under mitten av 2000-talet. I den här rapporten redovisas resultatet av det första stora eftersöket av svartpälsbi i länet.

Svartpälsbi hittades på fem lokaler i länet. En av dem är det välbesökta kulturreseptatet Linnés Hammarby söder om Uppsala. Lokalen var känd redan året innan och hyser länets största population av svartpälsbi.

Svartpälsbiet är en ansvarsart för Uppsala län och tillhör ansvarsnaturtypen öppna sandmiljöer. Denna miljö karaktäriseras av torra, varma och blomrika områden. Detta kan till exempel vara ängs- och åkerlandskap. För att öka mängden svartpälsbin behöver de öppna sandmiljöerna bli fler. I rapporten tas flera förslag på åtgärder upp för att gynna populationen, bland annat röjning av träd och buskar och utlägg av lämplig sand för att skapa boplatser.

För att arten sedan ska kunna sprida sig kan så kallade gula korridorer skapas. En korridor i natursammanhang innebär att en yta mellan två otillgängliga områden med många arter eller flera individer av en ovanlig art, tillgängliggörs så att det blir lättare för djur och växter att sprida sig mellan områdena. Ett begrepp som används i infrastrukturmiljöer är gröna korridorer, som till exempel kan vara en skogbeklädd bro över en stor väg, eller en kil av grönområden som sträcker sig genom en stad. På samma sätt som gröna korridorer ökar spridningen av djur och växter inom infrastrukturmiljöer kan gula korridorer öka spridningen och därmed biodiversiteten och ekosystemtjänsterna i sandiga miljöer.

MEDDELANDESERIEN 2017

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

POSTADRESS 751 86 Uppsala GATUADRESS Bäverns gränd 17

TEL 010-22 33 000 (vxl) FAX 010-22 33 010

E-POST uppsala@lansstyrelsen.se WEBBPLATS www.lansstyrelsen.se/uppsala